

Günter Holtus / Fernando Sánchez Miret, »Romanitas«, *Filología Románica, Romanística*, Tübingen, Max Niemeyer Verlag, 2008, str. I–X, 1–281 (*Beihefte zur Zeitschrift für Romanische Philologie, Band 347*)

Ova je knjiga nastala suradnjom dvaju vrhunskih redovitih profesora romanistike u Göttingenu, odnosno u Salamanci za vrijeme dok je F. Sánchez Miret boravio kao stipendist Zaklade Alexander von Humboldt u SR. Njemačkoj u toku 2006. godine; predana je u tisak u proljeće 2008. godine. Njenu okosnicu sačinjavaju dva poglavlja (9. »Modelo de una nueva gramática histórico-comparativa«, str. 139–160; 10. »Historia de los diccionarios etimológicos de las lenguas románicas«, str. 161–178). Tim dvama ciljevima, od kojih je prvi znatno teži, služe kao polazna točka kritičke analize dosadašnjih dostignuća s težištem na rezultatima romanista koji potječu iz romanskih zemalja te s njemačkog i engleskog govornog područja (uzeti su u obzir i neki azijski romanisti). Pošto su nedavno izašli vrlo bogati popisi tzv. stožerne literature za oba glavna cilja (uvodni priručnici za sve profesionalne profile i dijelove romanskog jezičnog veleprostoru), autori su se u svom izlaganju mogli osloniti na djela iz pera tzv. panromanista, osobito ako je materinski jezik tih autora bio španjolski ili njemački. U bogatstvo bibliografije (str. 211–239) koja zajedno s dva indeksa zaprema više nego trećinu knjige (str. 211–281) jer je upotrijebljen vrlo gust slog i tip *petit* slova, ne treba sumnjati.

Što se tiče citiranja autori su sproveli jednu inovaciju, koja se ne će svidjeti svima čitateljima: donijeli su na španjolskome sve citate, a ne samo one koji potječu iz njemačkih, francuskih itd. djela, već prevedenih na španjolski. Međutim, naslovi u *Bibliografiji* koji su, npr., izvorno na njemačkome i francuskom i sl., ostali su u tim jezicima, iako su citati iz njih doneseni samo na španjolskome. Nije najsretnije što su imena neke periodike iz Njemačke prevedena (i to ne uvijek na isti način) u tekstu, a neka nisu. Npr. *ZRPh* nije mijenjao ime, a *Romanistisches Kolloquium* ili *Deutscher Romanistentag* jesu (ponekad i neispravno).

Lateralna poglavlja 1.–4. nastoje odrediti mjesto romanske lingvistike unutar tradicionalno shvaćene romanske filologije i potonje u povijesti humanističkih znanosti i povijesti kulture. Napose se sagledava položaj romanske filologije pod nacizmom (gdje je bila manje manipulirana nego npr. germanistika i indoeuropeistika) i razglaba da li ima smisla da njemački romanisti pišu na engleskome. Njihovi su naslovi 1. »Observaciones introductorias acerca de la relación entre lengua, cultura y ciencias humanas«, str. 1–9; 2. *Romanitas*, filología románica y lingüística románica«, str. 11–23; 3. »Aspectos de la historia de la filología románica«, str. 25–35; 4. »La romanística en los países de lengua alemana«, str. 37–42. Iduća 4 poglavlja suštinski su bitna za pristup dvama ciljevima. Pri tome je najviše prostora posvećeno razvoju romanistike u Španjolskoj (ta je tema bila dosad slabo poznata u Njemačkoj). Daju se osnovni podaci o svim filološkim katedrama i o osnivanju prve sekcije Moderne filologije u Sa-

lamanci (tek u ZS 1952./1953.) te o periodu 1970.–2001. i teškoćama za studente koji žele upoznati više od jednog glavnog romanskog jezika (5. »La romanística en España«, str. 43–78). Iduće poglavlje (6. »Historia de una revista de romanística comparativa: la *Zeitschrift für romanische Philologie*«, str. 79–93) prikaz je povijesti te još postojeće revije koja se analizira u ozračju u kojemu ju je pokrenuo 1877. god. Gustav Gröber, s posebnim obzirom na njezinu prvu fazu (do 1913.). Čitatelj ne saznaje kako se desilo da je zadnje njeno tekuće godište 124. a ne 132. S obzirom na to da je njen gotovo vršnjak, tj. Ascolijev *Archivio Glottologico Italiano* (osnovan 1873.), nedavno dobio svoju uporednu monografiju (Elke A. Fettweis–Gatzweiler, Frankfurt am Main 1994.), autori su mogli bolje usporediti ideologiju i uredničku usmjerenost obiju revija. Na španjolskoj sceni nema nijedne romanističke revije koja bi se mogla mjeriti s ove dvije. Stoga je bila mudra odluka da se objavi dobro dokumentirani rad 7. »Revistas españolas de romanística«, str. 95–110, s naglaskom na trima naslovima od kojih se *Estudis Romànics* (Barcelona) i *Verba* (Santiago de Compostela) bave uglavnom nedržavnim jezicima, za razliku od *Revista de Filología Española* (Madrid).

Izravno je važan za prvi cilj najduži prilog 8. »Historia de las gramáticas comparativas de las lenguas románicas«, str. 111–137. Od brojnih vrijednih naslova autori su izabrali osam koje su napisala dva Nijemca (F. Diez i H. Lausberg), Švicarac W. Meyer–Lübke, Austrijanac A. Zauner, Amerikanci R. Anderson Hall Jr. i F. Browning Agard i Rumunjke Maria Manoliu (sada profesorica na sveučilištu Davis, California) i S. Reinheimer–Rîpeanu. Dio tih naslova nije potpun (povijesna sintaksa je najčešće izostavljena, a oni koji je imaju sačuvali su uglavnom samo »arheološku« vrijednost. Autori predlažu da se za povijesnu fonetiku i morfosintaksu provizorno (tj. dok ne bude gotova nova povijesna porodbena gramatika koja će obuhvatiti i jezike koji do danas nisu prikazani iz te angulacije te najnužnije podatke dijastratskog i dijamezijskog karaktera) mogu upotrijebiti prilozi koje je objavio F. Sánchez Miret u kompendiju koji su objavili J. E. Gargallo Gil i Maria Bastardas Reína, Barcelona 2007., str. 227–274.

Ključni dio prvog cilja obrađen je na vrlo prihvatljiv način s teoretske i praktične strane na str. 157–160 desetog poglavlja. Pri tome upoznavanje sa sličnim problemima koji muče germanistiku može biti veoma korisno i romanistima (usp. str. 140 ss.). Za manje probleme pobrinuli su se brojni lingvisti raznih profila koji su objavili svoja razmišljanja u sjevernoameričkoj reviji *La Corónica*, 31: 2, 2003, str. 1–234; 32, 2004, str. 215–221; 34: 1, 2005, str. 125–252; v. str. 144–150.

Nakon završetka ove recenzije dobio sam posebni otisak dvaju glavnih pokretača novog Romanskog etimološkog rječnika (*Dictionnaire Étymologique Roman / DÉRoman*) u izgradnji, tj. prof. Éve Buchi (Nancy) i prof. Wolfganga Schweickarda (Saarbrücken), »Le »Dictionnaire Étymologique Roman« en guise de faire–part de sa naissance«, *Lexicographica*, 24, 2008, Tübingen, Max Niemeyer Verlag, str. 351–357. Izabrana je sedmeročlana redakcija s Lucom Belloni (Torino) i Yanom Greubom (Švicarska) na čelu, s ekipom od 14 istraživača i 3 informatičara koja će, kao prvo, obraditi 488 etimoloških baza, na-

zočnih u svim romanskim jezicima. Osim toga nastavit će se proučavanje strukture poznatih etimoloških rječnika, od kojih je *FEW* završen, a *LEI* je stigao tek do slova »C«. Za oba postoje monografije o njihovoj strukturi koje su pro-makle Holtusu i Sánchezu Miretu.¹ Čl. 10. sadrži i dosta podataka o raznim romanskim etimološkim rječnicima, pa tako i o prastarom I. izd. F. Dieza (Bonn, 1854, str. 166). o trećem izdanju *REW*-a (str. 170 ss.).

Dva finalna poglavlja (11. »La romanística en la enseñanza, la investigación y el mundo laboral« (str. 179–187) bavi se didaktičkim problemima nastave romanskih jezika za nefilologe. Moram priznati da mi je španjolska sintagma *mundo laboral* neobična za »*Arbeitswelt*« i sl.

Zadnje poglavlje: 12. »Perspectivas de la filología y de la lingüística románicas«, str. 189–209, bavi se pitanjem, u kojoj mjeri romanistika može pomoći boljem sporazumijevanju među narodima kako se čulo s govornica zadnjih svjetskih kongresa naše struke u Aberystwythu (2004.) i Innsbrucku (2007.). Najglasniji je na tom pravcu bio bečki romanist Georg Kremnitz (usp. seriju njegovih napisa u austrijskoj reviji *Quo vadis Romania?* od kojih se jedan zove: »Quo vadis, Romanistica? Einige Gedankensplitter aus aktuellem Anlass«, *Quo vadis Romania?*, 22 (2003), str. 112–120.

Žarko Muljačić

1 Usp.: Eva Buchi (1996), *Les Structures du Französisches Etymologisches Wörterbuch*, Tübingen, Niemeyer; Aprile, Marcello (2004), *Le strutture del Lessico Etimologico Italiano*, Lecce, Mario Congedo Editore. Još uvijek mogu poslužiti svojoj svrsi dva priručnika za romansku etimologiju, tj. Max Pfister (1980), *Einführung in die romanische Etymologie*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, str. VIII + 228; i Max Pfister – Antonio Lupis (2001), *Introduzione all'etimologia romanza*, Soveria Mannelli (Catanzaro), Rubbettino, str. 342. Pred izlaskom se nalazi kongresni referat dvojica Buchi – Schweickard »A la recherche du protoroman: objectifs et méthodes du futur *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom)*«, u: *Actes du XXVe Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes (Innsbruck, 3–8 Septembre 2008)*, Tübingen, Niemeyer.